

12. POLETNI POHOD IN SPOMINSKA SLOVESNOST OB 114. OBLETNICI ROJSTVA IN 81. OBLETNICI SMRTI ALOJZA DEŽMANA – BRANKA V DOLINI LOBNICE NAD KOKRO

Vir/avtor: Damjan Renko

Fotografije: Aleksander Rotovnik, osebni arhiv Anton Kavčič

V petek, dne 19. 6. 2026 ob 9. uri, so se udeleženci 12. poletnega pohoda in spominske slovesnosti ob 114. obletnici rojstva in 81. obletnici smrti vodje partizanske tehnike »JOŠT« Lojzeta Dežmana – Branka zbrali na vhodu v dolino Lobnice nad dolino Kokre. Tu so parkirali svoja vozila ter nadaljevali pohod po tri kilometre dolgi gozdni cesti, ki poteka po levem bregu doline Lobnice ob potoku Vobenca, do gozdarskega obračališča v neposredni bližini lokacije slovesnosti. Od tu se je nato 20 pohodnikov iz vrst članic ZB NOB Kranj in PVD Sever – Gorenjska, z dvema praporščakoma v pohodni koloni napotilo do spominskega obeležja padlemu vodji partizanske tehnike »Jošt« Lojzetu Dežmanu – Branku, katerega je KO ZB NOB Kokrica v avgustu 2014 postavila in odkrila v njegov spomin.

Spominsko slovesnost je povezoval tov. Brane Virant, član KO ZB NOB Kokrica in podpredsednik IO ZB NOB Kranj ter član PVD Sever - Gorenjska. V kulturnem delu programa je poleg dveh praporščakov kot recitatorka sodelovala tov. Nuša Nikšič – Pentek, članica KO ZB NOB Besnica – Podblica.

V uvodu v spominsko slovesnost je povezovalec v uvodu opisal pomen partizanske tehnike Jošt, ki je na tej lokaciji delovala v letih 1943-1945 in katero je v njenem najbolj burnem obdobju vodil krajan Kokrice Alojz Dežman - Branko, ki je za domovino, praktično že na pragu svobode, dal največ kar je imel - svoje življenje, ter se s tem dejanjem zapisal med največje junake slovenskega naroda. Povezovalec je pohodnikom v strnjeni obliki opisal tudi tragično jutro dne 13. 1. 1945, ko je zaradi izdaje enega od domačih izdajalcev domobranska enota iz Tupalič napadla tehniko »Jošt« in pri tem ubila njenega vodjo Lojzeta Dežmana – Branka in ujela partizanko Angelco Šmid-Tatjano ter tehniko nato zažgala.

Kot slavnostni govornik je nastopil tov. Aleksander Rotovnik, predsednik KO ZB NOB Kokrica, ki je po uvodnem pozdravu namenil poseben pozdrav tudi prisotnima sinovoma ubitega partizana Lojzeta Dežmana – Branka in sicer Lojzetu Dežmanu – mlajšemu in Branku Dežmanu in nato dejal (citaj): *».....na številnih skritih mestih po okupirani slovenski deželi je delovalo veliko ilegalnih bolnišnic, delavnic, tiskarn in drugih objektov, ki so bile v oporo partizanski vojski, ki se je borila z orožjem v rokah proti nacifašistični okupatorski vojski in kar je še posebej žalostno, proti domačim izdajalcem, tako imenovanim domobrancem, ki so bili organizirani, financirani in vodeni s strani okupatorja, kateremu je izdatno pomagalo in služilo vodstvo slovenske RKC in posledično tudi veliko duhovnikov.*

Ena takih tiskarn je bila na tem mestu, kjer smo se zbrali. Vodil jo je Lojze Dežman- Branko, naš krajan, na kar smo še posebej ponosni. V tej tiskarni so izdali na stotine brošur, letakov in drugih tiskovin, ki so krepile narodno zavest med prebivalstvom in bojno moralo v partizanskih enotah. Zato je bila ta tiskarna trn v peti okupatorju in domačim pomagačem, ki so si več mesecev prizadevali za njeno odkritje. Dne 13. januarja 1945 jim je s pomočjo izdaje to tudi uspelo in v neenakem boju z domačimi kolaboranti je padel komandir tiskarne Lojze Dežman- Branko.

Tako tukaj pridemo do resnice o dogajanju med 2. svetovno vojno na naših tleh. Na eni strani so bili Slovenci, ki so se organizirali, se borili za svobodo z orožjem v rokah in mnogi so žrtvovali za to največ, kar lahko, to je svoje življenje. Na drugi strani pa so bili tisti, ki so zaradi lastnih koristi, prepričanja, vpliva politike in klera sprejeli orožje iz rok okupatorja in ga uperili proti svojim bratom in sestram.

Danes hoče del politike, ki po mnenju mnogih ni vredna naziva politika, narodno-osvobodilni boj razvrednotiti in ga blati na razne načine, kolaboracijo s sovražnikom pa opravičuje in rehabilitira na vse možne načine. Na nas, ki cenimo narodno-osvobodilni boj je, da se aktivno upremo takim sramotnim poskusom sprevrčanja zgodovine in eno izmed takih dejanj je tudi ohranjanje spomina na klene in zavedne Slovence, med katere nedvomno spada tudi Lojze Dežman- Branko.

Zato smo se danes zbrali na kraju, kjer je potekal njegov zadnji boj, da se poklonimo njegovemu spominu in obenem tudi spominu na vse druge domoljube, ki so padli za našo svobodo.

Slava njihovemu spominu!«

V nadaljevanju je tov. Virant prebral tri poslovilna pisma in sicer 19-letnega Lovrenca Goličnika iz Šmihela nad Mozirjem, ki so ga sredi leta 1942 skupaj z očetom ustrelili kot talca v Starem piskru v Celju, potem poslovilno pismo Albine Bauer iz Celja, ki so jo avgusta 1942 skupaj z možem ustrelili v Starem piskru, njeno mamo pa nekaj dni zatem na istem morišču. Pisala je svoji teti, ker doma ni bilo

več nikogar! Naslednje pismo je bilo Marije Žvegler iz Rifnika blizu Sevnice, ki so jo ustrelili na dvorišču Starega piskra poleti 1942, nekaj dni prej pa so na istem mestu ubili tudi njenega moža Jožeta, otroci Jože, Justina in Marija pa so umrli v koncentracijskem taborišču Mauthausen. Njen stric Karel pa je padel kot partizan oktobra 1944.

Po branju je tov. Virant opozoril, da so bile tudi te žrtve posledica izdajstva Slovencev, saj nimajo nikjer grobov, ker so pobite Nemci odpeljali v avstrijski Graz, kjer so vse talce upepelili. Navedeno vsebino pisem je povezal z aktualno težnjo političnih strank SDS in NSI, da se uredi grobišče švabobrancev na pokopališču Žale v Ljubljani ter pri tem opozoril na njihovo neupravičenost in dvoličnost med tem, ko so njihove žrtve brez grobov. Enako je RKC in nemški okupator preprečil tudi pokop Alojza Dežmana - Branka na pokopališču V Predosljah, saj le-ta ni smel ležati na parah ampak na tleh.

Pred zaključkom spominske slovesnosti je sin padlega partizana Lojzeta Dežmana - Branka, t.j. Lojze Dežman - mlajši še na kratko obudil spomin na očeta ter se v svojem in imenu in prisotnega brata Branka Dežmana zahvalil KO ZB NOB Kokrica za vso pomoč pri organiziranju slovesnosti in ohranjanju spomina na njunega očeta partizana.

Ob zaključku slovesnosti se je nato povezovalec v imenu organizatorja zahvalil tudi obema praporščakoma, nastopajočim in slavnostnemu govorcu ter seveda vsem pohodnikom za udeležbo na pohodu. Prijetnejši del pohoda in spominske slovesnosti se je nato odvil na že omenjenem bližnjem gozdarskem obračališču ob krajšem tovariškem druženju in skromni pogostitvi, katerega je organiziral Alojz Dežman – mlajši skupaj s svojo partnerko Miro Gregorin.